

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne.

Viite:

Imppola, J. 2019. Rahojen keräilyn ABC - cash. Keräilyuutiset 30 (2), 19-21.

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Rahojen keräilyn ABC – Cash

Cash niin kuin käteinen raha – tai jos ollaan tarkkoja, niin kuin ikivanha kiinalainen reikärahatyyppi.

Esimerkiksi Kiinassa oli käytössä jo noin 1 200 eKr pieniä pronssi-veitsiä, jotka hyväksyttiin laajalti maksuvälineinä. Ajan myötä niiden muoto säilyi, mutta esimerkiksi niitä ei enää teroitettu, koska se olisi häirinnyt niiden käyttöä rahana. Lopuksi ns. veitsirahat olivat pronssista valettuja, varsin koristeellisia standardiesineitä, joita käytettiin yksinomaan rahana, eikä niistä enää veitsiksi olisi ollutkaan. Myös muista tarve-esineistä, kuten lapion terä ja avain, kehittyi ajan oloon rahan kaltaisia.

Metallit itsessään ovat varsin optimaalisia materiaaleja rahaksi – mitä harvinaisempi ja halutumpi, sen parempi! Metalliesineitä onkin käytetty rahana oikeastaan metallien jalostuksen keksimisestä lähtien, ja jalostettu metalli oli arvokasta sellaisenaankin, koska siitä sai helposti tehtyä kaikenlaisia tarve-esineitä. Kiinassa kehitys johti noin 2 400 vuotta sitten cash-rahajen tuotantoon. Cash-rahoilla ei enää ollut mitään käyttötärvearvoa, vain me-

talliin (aluksi pronssi, myöhemmin messinki; myös rautaisia casheja on valmistettu) perustuva maksuvälinearvo. Rahoissa on hallitsijan ja alueen ilmaiseva teksti, mikä mahdollistaa niiden tunnistamisen ja ajoittamisen. Kiinassa näitä rahoja on kutsuttu nimellä qian, mutta sittemmin käyttöön vakiintui etelä-intialainen tamilinkielen sana kasu, josta juontuu kaikkien tuntema englanninkielinen nimi cash.

Veitsiraha terällä ja ilman.

Kolme varhaista cash-rahaa. Ylimpänä Ban Ling raha (käyttöön 378 eKr), keskellä Zhou-dynastian aikainen Yi:n kaupungin 4 huan raha (300–200 eKr) ja alimpana keisari Wu Di:n aikainen Wu Xing Da Bu raha (562–578 jKr). Huomaa siirtyminen alun pyöreästä neliskulmaiseen reikään.

100 ja 1 000 cashin raharimpsut.

Cash-rahoja ja niiden kerrannaisia ja valmistettiin aikoinaan niin Kiinassa, Japanissa ja laajalti muuallakin Indokiinassa aina 1900-luvun alkupuolelle asti. Cash-rahast valmistettiin alun perin valamalla, ja niiden valmistusmäärästä ei juurikaan pidetty kirjaa. Ainoa rajoite niiden valmistamiselle olikin käytännössä messingin saanti. Messingistä ja raudasta valamalla valmistaminen jatkui aina 1910-luvulle, mutta jo 1800 luvun loppupuoliskolla liisääntyi cash rahojen valmistus lyömällä.

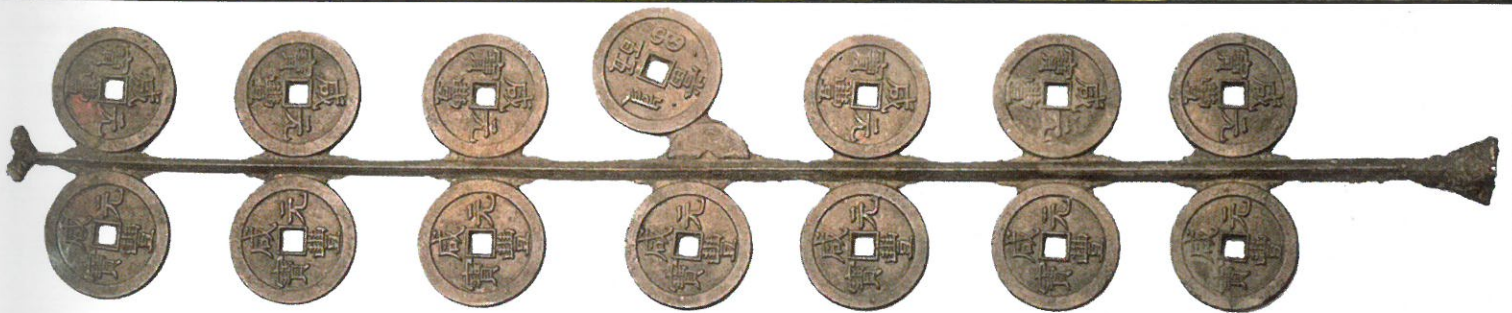
Cash-rahojen vähäisen yksikköarvon takia niitä tarvittiin vähänkin isommissa transaktioissa valtavia määriä, eikä niiden jatkuva laskeminen ollut mielekäästä. Tavaksi vakiintuikin sitoa cashit 100, 500 tai 1 000 kappaleen rimpsuiksi. Käyttöön vakiintuikin paperirahayksikkö kuan, joka vastasi 1 000 cashia, mikä vastasi myös 1 taelia (vajaat 40 grammaa) hopeaa. Tael hopeaa eli 1 000 cashia vastasi ostovoimaltaan 600-luvulla yli 600 €, 900-luvulla vajaat 300 € ja 1500-luvulla alle 100 €. Lopuksi 1900-luvun alussa 1 000 cashia vastasi enää noin 20 €, joten 1 cashin arvo

heikkeni ajan oloon 60 sentistä pariin senttiin.

Kiinaan syntyi aikoinaan ammattikunta, joka sitoi casheja rimpsuiksi. Koska sitominen oli työlästä, oli tavanomaista, että sitoijat saivat palkakseen jonkun verran casheja per rimpsu. Näin esimerkiksi kuanin rimpsu casheja ei sisältänyt tuhatta, vaan 950 – 990 cashia riippuen alueen vakiintuneesta käytännöstä.

Nykyisin cash-rahoja pidetään hyvän onnen amuletteina ja niitä käytetään niin koriste-esineinä kuin uskonnollisina amuletteina. Cash-rahoja myöskin valmistetaan yhä valtavia määriä niin matkamuuistoiksi ja koriste-esineiksi kuin huijausmielessä keräilijöille. Toisaalta cash-rahast tarjoavat kiehtovan keräilyalueen niiden liki 2 400 vuotisen käyttöhistorian takia, mutta toisaalta niiden massamuotoisen jälkituotannon takia ei aitoudesta voi olla varma.

Jorma J. Imppola

Valokset tehtiin käyttämällä muottia, jossa oli joukko tarkkuusvaletulla mallirahalla eli "äitirahalla" tehtyjä rahamuotteja yhdistettynä valukanavistoon. Kuvassa Quing-dynastian aikainen "valospuu" ajalta 1851 – 1861. Mikään ei estänyt (varsinkaan epävirallisen) muotin tekemistä tavallisenkin rahan avulla, mistä johtuen on valutyön laatu hyvin vaihtelevaa.